

ÅRSRAPPORT FRA TILSYNSSENSORENE 2016

Anne Karen Bjelland og Ståle Knudsen, Universitetet i Bergen

Bachelor- og masterprogrammet

ved

Sosialantropologisk institutt (SAI), Universitetet i Oslo.

Bestilling

I 2016 har det vært to tilsynssensorer ved SAI, Anne Karen Bjelland i vårsemesteret og Ståle Knudsen i høstsemesteret. Oppdraget har vært å vurdere konsekvenser av endringene i struktur og innhold på Bachelor- og Masterprogrammet i sosialantropologi. Før høstens besøk fikk vi en noe mer detaljert bestilling angående hva instituttet ønsker at tilsynssensor skal vurdere nærmere:

- Helhetlig vurdering av ny BA.
- Det vurderes også å revidere masterprogrammet, så innspill i den retning, og gjerne konkrete forslag til endring, er også fint.
- Emnet SOSANT1050 - riktig nivå?
- Vi har for tiden et fokus på "antropologiens anvendelse" – tilsynssensors tanker om hvordan dette emnet bør 'designes'.
- SAI har et spesielt fokus på frafall og rekruttering for tiden, så alt som kan spilles inn til dette temaet er også verdifullt. Hva tilsynssensor selv leger merke til og får av tilbakemeldinger fra studenter

I tillegg har tilsynssensor Knudsen fanget opp fra grunnlagspapirer og tidligere samtaler at det er ønskelig å se på hvordan seminarundervisning på MA foregår, og vurdere konsekvenser ved å gjøre MA-programmet engelskspråklig.

Mange av de utfordringer som er knyttet til rekruttering og frafall deles av de fire instituttene i Norge som tilbyr undervisning i sosialantropologi, og har vært drøftet i stor bredde i nasjonale rekrutteringsmøter september 2015 (Oslo) og oktober 2016 (Bergen). Det henvises til referater fra disse møtene for ytterligere informasjon.

Grunnlaget for rapporten

I forbindelse med arbeidet med denne rapporten har Anne Karen Bjelland besøkt Sosialantropologisk institutt 28. og 29. april 2016. Dette besøket ble organisert først helt på slutten av semesteret da relevante undervisningsemner var avsluttet og relevante fagpersoner ikke var tilstede. Hun deltok på en totimers seminarundervisning i SOSANT2530 Development v/ stipendiat Nina Haslie, og hadde deretter en halvtimes samtale med de deltakende bachelorstudentene. Deretter var det lunsj med studieadministrasjonen og administrativt ansatte, før dagen ble avsluttet med et møte med instituttleder Knut Nustad. Dagen etter hadde Anne Karen Bjelland et times møte med masterstudenter (i siste semester) før dagen ble avsluttet med en samtale med BA-ansvarlig professor Wenzel Geissler.

Ståle Knudsen besøkte Sosialantropologisk institutt 27. oktober 2016. Han deltok i en undervisningstime i SOSANT4120 (ledet av Cicilie Fagerlid, 12 studenter), hadde møte med fire BA studenter (en fra første semester, tre fra tredje semester), etterfulgt av arbeidslunch med studieseksjonen. Etter lunch hadde han et møte med BA programleder Wenzel Geissler, et møte med 5-6 MA studenter (de fleste i 3. semester), før dagen ble avsluttet med et besøk på et seminar i SOSANT 1050. Der ble det anledning til uformell prat både med seminarleder Cato Berg og med noen studenter. I etterkant av møtet hadde Knudsen et skype møte med MA ansvarlig Keir Martin den 2. november.

Vi har ellers mottatt statistikk på søkning og opptak til programmene, oversikt over programmets oppbygning (ny og gammel), og et notat skrevet av Knut Nustad om hvorfor det var nødvendig å gjøre endringer i programmet. I desember fikk Knudsen tilsend fra SAI eksamensresultater høst 2016 for emnene SANT1050 og SANT4120 samt oversikt over hvor mange masteroppgaver som er skrevet på engelsk 2010-2016.

I etterkant av eksamen fikk Knudsen også tilsendt to obligatoriske oppgaver og to eksamensbesvarelser på SOSANT1050.

Oversikt søker- og opptakstall

	2016	2015	2014	2013
Ramme	95	95	95	95
Søknader	1605	1362	1328	1302
Endring	18 %	3 %	2 %	-6 %
Førstevalgsøkere	163	143	125	122
Endring				-13
	14 %	14 %	2 %	%
Førstevalgsøkere pr. studieplass	1,72	1,51	1,32	1,28

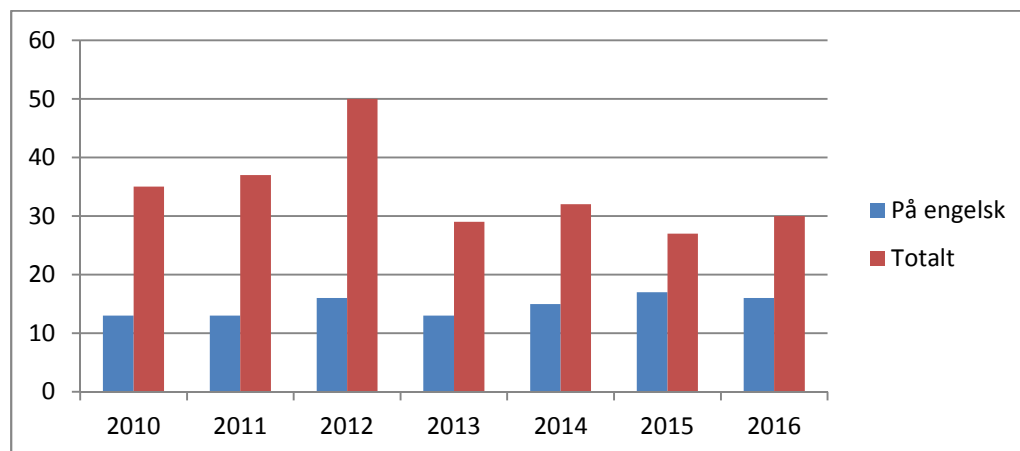
<i>Opptakskrav</i>	
2007	55,94
2008	54,69
2009	51,95
2010	50,92
2011	49,21
2012	49,1
2013	46,5
2014	46,3
2015	45,2

MA- Programmet

MA-programmet ved SAI fortsetter å tiltrekke seg relativt mange studenter, men hovedsakelig fra BA-programmet i sosialantropologi ved SAI og i noen grad fra andre BA-program ved UiO. Instituttet opplever press ovenfra (fakultetsnivå) om å øke inntaket av studenter på MA-nivå, med indikasjoner om at alle program som ikke har tre primærsøkere pr studieplass står i fare for å bli nedlagt. Tiltak som diskuteres for å øke rekruttering til MA er (1) å gjøre det engelskspråklig, og (2) opprette spesialiserte MA-program (som f.eks. medisinsk antropologi eller business antropologi).

Ved å gjøre programmet engelskspråklig kan det tiltrekke seg flere internasjonale studenter. Potensialet her er imidlertid uklart og det bør kanskje undersøkes hvilken erfaring man har fra andre sammenliknbare program som har endret undervisningsspråk. Flere av MA-studentene var opptatt av at MA i sosialantropologi burde være et program med utenlandske studenter, og at det derfor bør det legges til rette for det ved at undervisningen er på engelsk. Samtidig kan det være valgmulighet når det gjelder språk selv om hovednormen skulle være engelsk: tekster bør kunne

skrives på norsk om studenten ønsker det, og seminardiskusjoner kan foregå på norsk om det ikke er deltakere som ikke kan norsk.

Antall masteroppgaver SAI 2010-2016

Tilsendt tallmateriale fra SAI viser at studentene i økende grad skriver sine oppgaver på engelsk. I perioden 2010 til 2013 var det ca. en tredjedel av studentene som skrev på engelsk, mens litt over halvparten skrev på engelsk i 2015 og 2016. I det kullet som nå skriver sine oppgaver er det i følge studentene bare én som skriver på norsk, og det er fordi hun har gjort feltarbeid i Norge. Å undervise programmet på engelsk vil kanskje ikke være en så stor overgang for studentene, men effekten på rekruttering er usikker og bør om mulig utredes grundig før en slik omlegging eventuelt finner sted. En ekstra effekt ved å gjøre MA-programmet engelskspråklig vil være at de som går videre med phd allerede er godt vant til å bruke engelsk som akademisk språk. Samtidig er dette noe som er relevant for et fåtall av studentene, og må balanseres opp mot (1) realiteten at flertallet skal ut og gjøre sin antropologiske gjerning på norsk i det norske samfunnet, og (2) ønske og ansvar for å ivareta norsk akademisk språk.

SAI har et ganske omfattende seminar tilbud på MA-programmet, noe som studentene i all hovedsak setter stor pris på. Inntrykket fra deltakelse på en seminartime på SOSANT4120 var at det kjøres et velprøvd opplegg av en trygg, dyktig og engasjert seminarleder. Dette ble også bekreftet i møtet med masterstudentene som påpekte at det er stor forskjell i kvaliteten på seminarundervisningen på de ulike emnene, og at det gjør en positiv forskjell når seminarlederen også har pedagogisk kompetanse.

Studentene var kjent med at det kan være ønskelig at skriveseminar og litteraturseminar begrenses til bare ett semester hver, og mente at det kan være en adekvat og tilfredsstillende måte å gjøre det på ved at litteraturseminaret går om høsten og skriveseminar om våren. De studentene vi snakket med var generelt opptatt av at seminartilbudet kunne være enda mer omfattende og at tilbudet kan optimaliseres ved noe bedre organisering. Noen eksempel:

- Sørge for at det er jevnt/lik antall studenter på seminarene.
- Mere tid til diskusjon av hvert enkelt paper på skriveseminarene.
- Seminarene bør spres mest mulig utover semesteret, ikke konsentreres (som litteraturseminarene høst 2016).
- Sørge for nok tid mellom undervisningsslutt og eksamen i SOSANT 4110.
- Bra at undervisningen er obligatorisk 2. år, men kan være krevende å oppfylle 80% kravet. Bør være obligatorisk seminardeltakelse også på SOSANT4120.
- En student var også svært opptatt av at studenter som har klaget på karakteren på masteroppgaven bør få vite ny karakter før ny muntlig.

Tilsyns sensor vurderer det slik at en del av de forslag som fremkom i møtet med studentene må vurderes i spennet mellom ressursbruk, hva som er organisatorisk mulig, studenters 'rettighetsfokus', og pedagogisk nytte. Mye kan fungere bedre rett og slett ved noe bedre planegging.

Studentene var også opptatte av at selv om metodeundervisningen på MA var blitt styrket, med et oppdatert pensum, så savnet de undervisning i intervju som metode. De argumenterte for at mange av dem tross alt foretar intervju i løpet av feltarbeidet og at det er en mye benyttet metode blant antropologer. De bør bevisstgjøres i og få trening i å foreta intervju på en antropologisk måte.

Det fremkom på SOSANT 4120 seminaret at det er noe forvirring blant studenter om hvem det er som godkjenner prosjektbeskrivelsene, om det er veileder eller seminarleder sammen med programleder. Dette bør avklares, og vil kunne ha føringer for selve undervisningen. Med en dyktig seminarleder som går langt i å veilede den enkelte student (slik vi observerte det) kan det være fornuftig at seminarleder er med på vurderingen. Det vil styrke studentenes opplevelse av at seminarene er viktige. Det

kan imidlertid vurderes om seminarleder sammen med veileder kan foreta vurderingen. En opplagt utfordring synes å være at ulike veiledere gir forskjellige signaler til studentene (og i noen tilfelle forskjellig fra seminarleder). Av totalt 36 oppmeldte studenter på dette emnet høsten 2016 var det bare 27 som leverte til frist og fikk godkjent prosjektbeskrivelsen. Med forbehold om at det er mulig at noen studenter leverer og får godkjennelse tidlig i vårsemesteret, er dette et betydelig frafall/forsinkelse på MA-nivå.

Pensum i SOSANT 4110 teori og metode har nylig fått oppdatert pensum for å gjøre det mer koherent (teori og metode bedre integrert) slik at studentene er bedre forberedt til å utvikle en god prosjektbeskrivelse. Kan være aktuelt å følge opp av tilsynssensor.

En utfordring som instituttet nå adresserer er behovet for at masterstudentene sørger for å ha skikkelig forskningstillatelse der de gjør feltarbeid (ikke tillate turistvisa). Instituttet ønsker dette både for å være sikker på at studentene er trygge i felt og av praktiske grunner. Denne omleggingen vil imidlertid føre til mer arbeid/byråkrati og til at det begrenses hvor studentene faktisk kan reise for å gjennomføre feltarbeid. Institusjonsavtaler kan bli viktig redskap for å sikre lett og trygg tilgang til et begrenset antall land/feltsteder. Implementering og konsekvenser av denne omleggingen kan være viktig å følge opp i senere rapporter fra tilsynssensor.

MA-studentene var også opptatt av MA-studiets og BA-studiets relevans for arbeidsmarkedet og videre karriereveier. De mente det burde være et karrierkurs på instituttet og ikke bare på Karrieresenteret, som de for øvrig skrøt av.

BA-Programmet

Reform

Ingen av de fire studentene tilsynssensor snakket med H16 hadde erfaring fra det 'gamle' opplegget, men de virket rimelig fornøyd med det nye opplegget. De bemerket imidlertid at det fremdeles er utfordrende å få til utveksling (ett av

argumentene for reformen). Det krever en del planlegging å få tatt nok antropologi og 40-poengs gruppe når man ikke kan forvente at noe av dette dekkes i løpet av utvekslingen. De beklaget også at hvis man er interessert i en bestemt region skal man være heldig om det klaffer slik at man får undervisning i 'sin' region. De var ellers fornøyd med det store tilbudet i fordypningsemner. De synes faghistorieemnet har vært svært nyttig.

SOSANT1050

Tilbakemeldingene på dette emnet var noe blandede. Mange mente at feltarbeidet kom litt brått på og at de var uforberedt (noen gikk så langt som til å si at «feltarbeidet var bare tull»). Mye av de redskapene de hadde trengt for å kunne få utbytte av felttreningen kom etterpå, særlig på SOSANT1090, men også på seminarer på SOSANT1050 etter at feltrapport var levert. De foreslo at emnet ble delt i to separate deler/emner: en teoridel (både forelesninger og seminar) først, etterfulgt av feltarbeidet og feltrapport. Et annet alternativ kan være å flytte det til senere i studieløpet. Utfordringen med dette emnet er kanskje ikke 'nivået', men at studentene ikke har tilstrekkelige redskaper til å få utbytte av felttreningen. Det er vanskelig å senke 'nivået' på feltarbeid og rapport. Studentene var imidlertid svært fornøyd med eksamensformen (hjemmeeksamen), men erkjente at det kan bli en utfordring med plagiat.

Eksamensresultatene på dette emnet er svært gode. Av 105 oppmeldte høst 2016 møtte (og bestod) 88 eksamen, hvorav 39% fikk A/B. Knudsen har lest to av de godkjente obligatoriske oppgavene samt to eksamensbesvarelser (henholdsvis C og A). Formuleringen av eksamenstekstene er ikke helt i tråd med informasjonen som gis i emnebeskrivelsen der det står at eksamen består i en «Individuell oppgave der du besvarer ett av tre oppgitte spørsmål med utgangspunkt i pensum og godkjent feltøvelse». De gitte eksamenstekstene ber, imidlertid, studentene om å ta utgangspunkt i pensum, men ikke feltøvelse. De to leste eksamensbesvarelser forholder seg til eget feltarbeid, så det er godt mulig at studentene har fått denne informasjonen muntlig. Imidlertid bør det være bedre overenstemmelse mellom eksamensoppgavetekst og emnebeskrivelse.

Av de to tilsendte tekstene fra feltøvelsene er den ene svak, den andre svært god. Det er tydelig at gode studenter kan ha godt utbytte av å ha felttreningen tidlig i BA-løpet, og også tidlig i emnet, men man kan også risikere at svakere studenter ikke får med seg helt basal antropologisk kunnskap.

Karakteren på de to leste eksamensbesvarelsene er grei, men begge synes å ligge i grenseland mellom den gitte karakter og en karakter under. Særlig for den som har fått C kan det stilles spørsmål om har fått riktig karakter i.o.m. at den knapt kan betraktes som svar på oppgaven (blir mer om metode enn om kulturoversettelse) samt viser en rekke svakheter (essensialisering, normativ, uinformert av pensum, og blander multikulturalisme med antropologisk kunnskap).

Det fremkommer av emnebeskrivelsen at om sensor er usikker på karakterfastsettelse kan kvaliteten på feltoppgaven bli utslagsgivende. Vi har fått opplyst av studieseksjonen ved SAI at dette ikke har skjedd de to gangene sensur har blitt gjennomført på dette emnet, og omtale av prosedyrer for sensurering gir oss inntrykk av at prosessene er forsvarlige.

Den andre eksamensbesvarelsen er god. Den drøfter selvstendig vanskelige tematikker samtidig som den stødig mobiliserer mye pensumlitteratur i diskusjonen. Imidlertid reiser denne besvarelsen (eller rettere oppgavetekst og pensum den relaterer til) et annet spørsmål, som ikke er direkte relatert til karaktersetting: Hvor pedagogisk nyttig er det å introdusere (i undervisning og pensum) «more-than-human-sociality» så tidlig i BA-løpet? Det kan være viktig å følge implikasjonene av dette videre i studieløpet. Her kan det selvsagt være spenninger mellom ulike fagtradisjoner, men generelt tenker vi at det er pedagogisk nyttig at når studentene introduseres til en akademisk retning (Tsing) som er utviklet som en respons på en etablert tradisjon, bør man først skoleres (faghistorisk) i den etablerte tradisjonen. Selv om besvarelsen vi har lest isolert sett, og i forhold til det leste pensum, er svært god, problematiseres ikke sentrale begreper slik som 'sosial relasjon' og 'emisk' (studenten hevder at det er mulig å beskrive soppens sosialitet fra et emisk perspektiv).

SOSANT2530

Dette var siste seminar for semesteret og det dreide seg om å oppsummere/diskutere spørsmål før eksamen. Dette emnet har hatt to forelesere (10 forelesninger) og en seminarleder for 5 seminarer. Det var 6 studenter (kvinner) som deltok denne dagen, hvorav to utenlandsstudenter, to utviklingsstudenter og to BA studenter i sosialantropologi.

Det ble snakket varmt om seminarundervisningen: På et så stort universitet som UiO, er det her man kan bli kjent med andre, det er her man lærer, det er her man kan snakke sammen, de norske liker å øve seg på å snakke engelsk, det ble argumentert for ønskeligheten av mye mer seminarundervisning.

De skal skrive essay og ha hjemmeeksamen, noe flere av dem ikke har vært med på før. Med så få seminarer får de heller ikke tid til å gjennomgå pensum. Studentene sammenliknet med utenlandske universitet hvor det var skrivekurs ved starten av hvert semester og poengterte at ved SAI får de ikke opplæring i akademisk skriving.

Frafall og antropologiens anvendelse

Koblet til diskusjon om feltarbeid og hvor dette passer i studiet var studentene veldig opptatt av at dette er svært viktig for å demonstrere nytten til faget, men at det kommer litt brått på i første semester (kanskje bytte med SOSANT1090?). Mange studenter sliter fordi de ikke forstår eller evner å se nytten av de antropologiske tekster. Når de ikke ser svar på spørsmål som «Hva blir vi?», «Hvorfor leser vi disse tekstene?» slutter de gjerne. En student uttrykte ønske om å ha et emne i anvendt antropologi som i København. Programleder uttrykte også støtte til denne tanken, men mener samtidig at man bør tenke grundig gjennom hvordan man kan organisere et opplegg med praksis på en slik måte at man ivaretar og utvikler studentenes engasjement for å påvirke samfunnet, ikke bare til å bli deltakere i arbeidslivet. Det kan være krevende å lage praksisemne som ikke bare er 'nyttig', men som også stimulerer studentenes kritiske tenkning og samfunnsengasjement. Vi har i denne omgang ikke noen bestemte erfaringer eller anbefalinger i denne sammenheng, men vil oppfordre til dialog med andre sosialantropologiske institutter som vurderer å utvikle likende emne, f.eks. ved UiB.

Noen andre momenter:

- BA-studenter opplever at det er for lite veilederoppfølging (typisk to møter med veileder) på BA-essay i forhold til viktigheten av faget.
- BA-studentene setter stor pris på mentorordningen, men de opplevde uklarhet omkring hvorvidt dette bare er et tilbud til første-års studenter.
- Den fysiske/faglige/sosiale ramme for studentkontakt er flyttet fra instituttet til fakultetet, bl.a. siden studiekonsulentenes BA-veiledning nå foregår nede på Info-senteret og ikke på instituttet. Tilhørigheten til instituttet svekkes i satsingen på profesjonalisering og byråkratisering av virksomheten.

Bergen, 20. januar 2017